

УДК 159:947

Бондаренко О.В. ¹

Чеботар К.М. ²

¹ д-р філос. наук, проф. НУ "Запорізька політехніка"

² студ. гр. Т-310м НУ "Запорізька політехніка"

ФІЛОСОФІЯ ПОВЕДІНКИ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС АГРЕСІЇ

Ставлення до агресії у науковому середовищі є неоднозначним та суперечливим. На сучасному етапі функціонування суспільства агресія розглядається як одна із форм регуляції спільної життєдіяльності груп людей і негативна умова функціонування та побудови суспільства. Агресія є одним із захисних механізмів, завдяки якому людина намагається скинути негативні емоції і пристосуватися до навколишніх умов. Рівень агресивності може істотно зростати при перебудові старої системи цінностей особистості і зміні узвичаєних стереотипів, які здійснювали регулювання відносин людини з суспільством. Сьогодні у всьому світі спостерігається як часткова, так і повна втрата стабільності всіх сфер життя, й у такій ситуації мас-медіа ще більше погіршують стан речей, пропагуючи насильство у різних його проявах.

Причини та форми проявлення агресії у сучасному суспільстві розглядали у своїх дослідженнях К. Роджерс, А. Маслоу, В. Франкл, А. Бандура, Дж. Доллард, внесли свій внесок Е. Фромм, А. Басс, К. Лоренц, Р. Берон й інші, з вітчизняних вчених В.А. Семиченко, А.А. Реан, Т.Г. Румянцева, А.П. Назаретян, Т.Н. Курбатова та інші. Проте ступінь розробленості питань філософії агресії у сучасному суспільстві показує, що,

незважаючи на значну увагу до цієї проблеми, багато її аспектів досі досліджені недостатньо та потребують подальших розробок.

Агресія виступає психічним станом. Хоча агресія є більш характерною ознакою психотичної організації, проте у невротичній структурі вона має відповідну до ситуації функцію збереження. У психології під агресією (лат. *aggredi* - нападати, нападаю) розуміють специфічну форму руйнівних дій людини, які передбачають застосування силових впливів і нанесення іншим людям, а також живим істотам або предметам, різного роду шкоди (сюди можна віднести як фізичну шкоду, так і психологічну).

Еріх Фромм вважає, що існують два види агресії – «доброякісна» і «злоякісна». Перша з'являється в момент небезпеки і носить захисний характер. Як тільки небезпека зникає, загасає і дана форма агресії. «Злоякісна» агресія є деструктивною; буває спонтанною і пов'язана зі структурою особистості. Агресія буває спрямована на зовнішні об'єкти (людей або предмети) або на себе. Особливу небезпеку для суспільства представляє агресія, спрямована на інших людей.

Провідними ознаками агресивної поведінки можна вважати такі його прояви, як: виражене прагнення до домінування над людьми та використання їх у своїх цілях; тенденцію до руйнування; спрямованість на заподіяння шкоди оточуючим людям; схильність до насильства (заподіяння болю). Узагальнюючи всі перераховані ознаки, можна говорити про те, що агресивна поведінка особистості має на увазі будь-які дії з вираженим мотивом домінування.

Теорії пояснення агресії:

1) теорія американського психолога Ніколаса Хоббса виходить з твердження, що всі люди за своєю природою егоїстичні, брутальні і жорстокі, агресія закладена у підсвідомості як інстинкт, через «тваринний» бік людської натури;

2) Зігмунд Фрейд розвинув «теорію двох інстинктів», інстинкт життя та інстинкт смерті у кожній людині, перший забезпечує енергію для існування і розвитку, другий працює на самознищення індивіда, він часто спрямовується назовні, проти навколишнього світу у формі агресії; енергія інстинкту смерті постійно акумулюється в людині, якщо вона не реалізується у маленьких дозах, то в решті-решт виллється в екстремальній формі;

3) етнолог Конрад Лоренс після довготривалого вивчення поведінки тварин розвинув теорію, що агресія – це успадкована спонтанна готовність боротися за існування або захоплювати і захищати власність;

4) існує теорія впливу на агресію генетичних факторів, яка була неодноразово доведена за допомогою експериментів з близнюками; гени можуть впливати на поведінку через вироблення специфічних білків, які функціонують у мозку і нервовій системі й прямо впливають на поведінку

людини. Чим активніший спосіб життя веде людина, тим більшою мірою вона проявляє агресію.

Внаслідок великої завантаженості різноманітними справами і нестачі часу для релаксації накопичується багато негативної енергії, яка, реагуючи на дію навіть незначного подразника (людина, що ненароком штовхнула вас у маршрутці, двері, які не захотіли відчинитися з першого разу тощо), вихлюпується назовні. До того ж, великий вплив на психіку і поведінку ЗМІ (сюжетів з елементами насильства), спричиняє сприймання насильства як нормального явища.

На жаль, сучасний світ не тільки не сприяє тому, що б людина відчувала себе максимально комфортно і безпечно, навпаки, постійно провокує людину на різні негативні реакції, спричиняє агресію. Проте знання причин такої ситуації допоможе уникнути прояву агресії у суспільстві.